

Polovica spoločností sa zotaví rýchlo

PRIESKUM

Pandémia spôsobila firmám poklesy na všetkých frontoch.

Menej pracovných ponúk, nižší odbyt, tržby a zisk podnikov, nárast nezamestnanosti či platobná neschopnosť. Takto by sme mohli charakterizovať situáciu na trhu práce počas pandémie COVID-19, ktorá mala negatívny vplyv na viac ako 70 percent podnikov.

Koronavírus zasahuje do života každého človeka, do zamestnania, podnikania, ale aj do fungovania ekonomiky. Mnohí sa obávajú o svoje zdravie a zdravie svojich blízkych, niektorí majú strach, že prídu o prácu a príjem. Dosať pandémie bol viditeľný už v apríli, keď prišlo k nárastu miery nezamestnanosti. Otázkou je, ktoré odvetvia sú najviac ohrozené a ako dlho budú pretrvávajúť dôsledky samotnej pandémie a s ňou súvisiacich obmedzení. Môžeme očakávať regeneráciu ekonomiky alebo, naopak, to najhoršie nás ešte len čaká?

Pandémia tvrdo zasiahla reštaurácie, bary a hotely

Koncom júla 2020 bol realizovaný prieskum v podnikoch s cieľom zistiť mieru vplyvu koronavírusu na chod firiem, jeho vplyv na pracovné miesta a očakávania zamestnávateľov. Samotnú pandémiu a mimoriadnu situáciu pocítilo viac ako 70 percent podnikov negatívne. Spolu s pandémiou prišli aj reštriktívne opatrenia zo strany vlády. Najviac ich pocítili podniky poskytujúce ubytovacie a stravovacie služby, kde pandémia mala negatívny vplyv na 92 percent z nich.

Vplyv mimoriadnej situácie sa prejavil hlavne na tržbách podnikov. Viac ako 80 percent oslovených podnikov sa vyjadrilo, že pandémia COVID-19 mala negatívny vplyv na ich tržby, predovšetkým z dôvodu poklesu do-

Analýza dosahov COVID-19

2 065

zamestnávateľov

sa zapojilo do zisťovania o vplyve pandémie na ekonomiku a zamestnanosť

72 %

respondentov

sa vyjadrilo, že **pandémia ovplyvnila situáciu** v ich spoločnosti skôr **negatívne**, resp. veľmi negatívne

57 %

respondentov

uviedlo, že **výška pomoci** v rámci opatrenia **bola nepostačujúca**

Zdroj: Trexima

VLÁDNE OPATRENIA,

ktoré doteraz najviac pomohli spoločnostiam

1 **Finančné príspevky** na mzdy pri **udržaní pracovného miesta** alebo paušálny príspevok pri **poklese tržieb**

2 **Pandemické nemocenské** alebo **pandemické ošetrovné**

3 **Zmeny v Zákonníku práce** (práca z domu,...)

73 %

respondentov

by ocenilo, ak by naďalej mohli využívať toto opatrenie

mách objednávok a v dôsledku protipandemických opatrení vlády. Spomedzi odvetví asi najväčším problémom čelilo a ešte stále čelí odvetvie hotelierstva a gastronómie, čo sa prejavilo aj na ich tržbách – až 96 percentám podnikov poklesli tržby. V priemysle sa protipandemické opatrenia týkali menej podnikov, 82 percentám z nich poklesli tržby a keďže hovoríme o exportovo orientovanom odvetví, pokles ich tržieb bol spôsobený predovšetkým poklesom zahraničných objednávok. Len 8 percent respondentov sa vyjadrilo, že pandémia mala pozitívny vplyv na ich tržby, a to najmä z veľkoobchodu a maloobchodu.

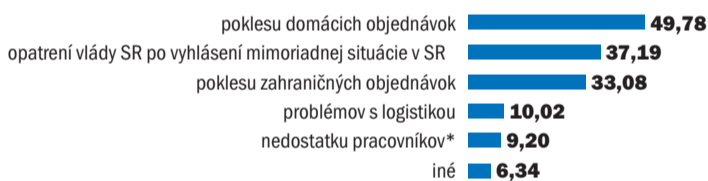
Štvrtina podnikov prepúšťa

Obmedzenia dostali mnohé podniky na kolená a štvrtina z podnikov musela redukovať počet pracovných miest. Úsilie spomaľovať šírenie koronavírusu najviac

zasiahlo reštaurácie, bary, hotely – takmer polovica z nich musela prepúšťať, ale 93 percent zamestnávateľov v najbližších dvoch mesiacoch nepredpokladá ďalšie prepúšťania. V priemysle 30 percent zamestnávateľov pristúpilo k prepúšťaniu, ale dobrou správou je, že 87 percent zamestnávateľov v najbližších dvoch mesiacoch neplánuje, resp. neočakáva prepúšťanie. To, samozrejme, ešte neznamená, že ani naďalej neočakávajú ťažkosti.

Podniky v najbližších dvoch mesiacoch pravdepodobne budú

Pokles tržieb bol a je v dôsledku (v percentách)

Zdroj: Trexima

* z dôvodu zvýšenej chorobnosti vrátane ošetrovania člena rodiny

58 %

respondentov

požiadalo alebo plánuje **požiadat' o príspevok** na udržanie zamestnanosti prostredníctvom portálu **pomahameludom.sk**

Najčastejšie bariéry, prečo nepožiadali o pomoc

- nesplnenie podmienok na využitie
- opatrenia by nepomohli
- administratívna náročnosť

RESPONDENTI

pristúpili k nasledovným opatreniam v súvislosti s ekonomickými dosahmi COVID-19

69 % respondentov obmedzilo nábor nových zamestnancov

58 % respondentov obmedzilo benefity pre zamestnancov

26 % respondentov prepustilo časť svojich zamestnancov

55 % respondentov znížilo mzdy zamestnancov

VPLYVY

ktoré budú predstavovať najväčší problém

neschopnosť odberateľov uhrádzať splatné záväzky

pokles dopytu po poskytovaných službách, resp. tovaroch

výpadky dodávok výrobných vstupov

čeliť problémom, ako sú pokles dopytu po ich službách a tovaroch alebo platobná neschopnosť odberateľov. V priemysle, obchode a v doprave im hrozí aj výpadok dodávok výrobných vstupov. Podniky majú pesimistickejšie vyhliadky v dlhšom časovom horizonte. Viac ako štvrtina zamestnávateľov zvažuje prepúšťanie zamestnancov v najbližšom polroku. V ubytovacích a stravovacích službách každý tretí zamestnávateľ má podobné očakávania v najbližších šiestich mesiacoch.

Samozrejme, každý podnik sa snaží, aby nemusel prepúšťať. Podniky aj počas koronakrízy hľadali kompromisné riešenia a prijali vlastné opatrenia na prekonanie krízovej situácie. Takmer 70 percent podnikov obmedzilo nábor nových zamestnancov a viac ako polovica redukovala benefity pre zamestnancov. Každý piaty podnik prikročil k obmedzeniu pracovného času svojich zamestnancov (skrátenej pracovný čas, konto pracovného času) a len jedno percento podnikov muselo pozastaviť výrobu či zatvoriť prevádzku. Tri štvrtiny podnikov uviedli, že ich zamestnanci pracovali v štandardnom režime, či už na pracovisku, alebo z domu (home office). Prieskum jednoznačne ukázal aj to, že predovšetkým zamestnávateľa v gastronómii a hotelierstve museli modifikovať pracovný režim svojich zamestnancov, aby predišli prepúšťaniu. Každý

dý druhý podnik z tejto oblasti sa vyjadril, že ich zamestnanci pracovali v obmedzenom režime.

Podľa výsledkov prieskumu podniky vnímali štátnu pomoc pozitívne

Vláda zaviedla opatrenia, aby pomohla podnikom prekonať nepriaznivú finančnú situáciu. V čase pandémie podniky mali možnosť požiadať o príspevky na udržanie pracovných miest a na zabezpečenie chodu podniku – 58 percent opýtaných podnikov to tak aj urobilo alebo plánuje podať žiadosť o príspevok. Pomoc zo strany vlády bola využívaná hlavne v odvetviach najviac postihnutých koronakrízou, akými sú hotelierstvo a gastronómia. Podniky najčastejšie čerpali informácie o ekonomických opatreniach zo stránok ministerstiev, úradov a iných štátnych inštitúcií, až 88 percent respondentov sa tak vyjadrilo. Viac ako dve tretiny podnikov čerpali informácie aj z médií, 20 percent z Facebooku a z iných sociálnych sietí. Podnikom najviac pomohli finančné príspevky na mzdy, ktoré im pomohli kompenzovať ich personálne náklady a ocenili by, keby mohli aj naďalej využiť túto možnosť. Zamestnávateľa taktiež považovali za účinné opatrenia pandemické nemocenské a pandemické ošetrovné, ktoré im pomohli prekonať finančné ťažkosti.

Takmer polovica podnikov očakáva zotavenie do jedného roka

Napriek nepriaznivej situácii viac ako 60 percent zamestnávateľov neočakáva problémy s platobnou schopnosťou a takmer polovica zamestnávateľov predpokladá pomerne rýchle zotavenie. 38 percent podnikov očakáva, že do dvoch rokov sa dokáže zregenerovať a pesimistickejší zvyšok nepredpokladá výrazné zlepšenie situácie ani do tohto horizontu.

Veronika Pálová,
TREXIMA Bratislava

MODERNIZÁCIA

Preprogramujeme Slovensko smerom k digitálnej ekonomike?

Bratislava – Programovanie, v dospelosti zábava, neskôr zručnosť, dnes gramotnosť a zájtra nevyhnutnosť. Hoci si niektorí stále myslia, že digitálna transformácia ešte len príde, realita je iná. Tá už prebieha. A to nielen na úrovni technologických firiem, jej presahy vidíme v každodennom živote. Už dnes máme technológie, ktoré dovoľujú prepájať mobily s autom, chladničkou, domácim kinom či so svetlami v domácnosti. Čoraz viac vecí sa dnes dá ovládať aplikáciami. Množstvo zamestnaní bude vyžadovať myslenie v algoritmoch. Názor, že vedieť programovať je v dnešnom digitálnom svete rovnako dôležité ako vedieť čítať a písať, sa stal realitou. Digitálna transformácia sa týka aj Slovenska a odráža sa to tiež na dopyte po nových zručnostiach zamestnancov.

Programovanie je trendy

V aktuálnej prognóze vývoja trhu práce podľa Trexima sú na Slovensku najviac žiadaní špecialisti v sektore IT a telekomunikácií. Do roku 2025 bude napriek predpokladanému útlmu ekonomiky z dôvodu pandémie koronavírusu chýbať viac ako 7-tisíc IKT špecialistov. Najväčší bude nedostatok na pozíciách

programátorov. V najbližších piatich rokoch sa majú vytvoriť nové pracovné miesta pre približne 3-tisíc programátorov. Vnímame obrovský nedostatok kvalifikovaných pracovníkov, aj keď sa medziročne darí zvyšovať celkový počet zamestnaných programátorov. Podľa štatistik v 1. štvrtroku roku 2020 pracovalo na pozícii programátora približne 7,5 tisíce zamestnancov a medziročný trend rastu je približne 8 percent.

„Niečo sa zmenilo“

Ak by sme porovnali štatistiky za minulé roky, veľa zmien by sme na prvý pohľad nenašli. Počet programátorov síce rastie, nie však dostatočne na to, aby pokryli potreby trhu práce a pripravili Slovensko na digitálnu transformáciu. Z analýzy vyplýva, že niečo sa predsa len v slovenskom hospodárstve mení. Mení sa štruktúra ponuky pracovných miest. Kým prognózy spoločnosti Trexima ešte minulý rok predikovali, že najviac budú chýbať aplikační programátori, aktuálna prognóza to už nepredpokladá. Výrazne poklesla prognóza dodatočnej potreby aplikačných programátorov a takmer o 34 percent vzrástla prognóza voľných pracovných miest pre systémových progra-

Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI) (v percentách)

	Slovensko			EÚ	
	DESI 2018	DESI 2019	DESI 2020	DESI 2018	DESI 2020
Aspoň základné digitálne zručnosti (% obyvateľov)	59	59	54	58	
Viac ako základné digitálne zručnosti (% obyvateľov)	33	33	27	33	
Aspoň základné softvérové zručnosti (% obyvateľov)	63	63	56	61	
Odborníci na oblasť IKT (% z celkového počtu zamestnancov)	2,9	2,8	3,2	3,9	
Odborníčky na oblasť IKT (% zamestnaných žien)	0,6	0,8	0,9	1,4	
Absolventi odboru IKT (% absolventov)	2,9	3,2	3,3	3,6	

Zdroj: EC, DESI 2020

mátorov. Ak by sa tieto čísla potvrdili, mohli by sme hovoriť o trende a systémovej zmene. Údaje z trhu práce tento trend medziročne aj naznačujú. Ešte v 1. štvrtroku 2019 na 1 systémového programátora pripadalo 1,25 aplikačných programátorov, ale už v 1. štvrtroku 2020 sa tento rozdiel vyrovnal. Začínajú prevládať vývojári softvéru, ktorí zodpovedajú za operačné systémy, databázy, cloudové služby a rôzne aplikačné rozhrania, a teda vytvárajú živnú pôdu pre aplikačných programátorov, ktorí kódujú konkrétne aplikácie, ako sú účtovné, skladové či logistické programy.

Dobrá správa s prívlastkom komplikácie

To, že rastie prepojenosť informačných systémov a vývoj softvéru, je dobrá správa. Je tu

však jedno ale. Tieto zmeny sa prejavujú iba na strane ponuky pracovných miest. Čítame výrazný nedostatok absolventov. Slovenské vysoké školy nestíhajú produkovať „itečkárov“. Dobrá správa tak začína mať prívlastok komplikácie. Ak nebudú mať firmy dosť vývojárov, tvorba IT nástrojov sa spomalí. Neudržíme tempo transformácie podnikania na digitálne z vlastných zdrojov. Firmy budú nútené hľadať externé riešenia. Hrozí, že riešenia nebudú individualizované, spoločnosti, ktoré ich aplikujú, nebudú mať nad nimi dostatočnú kontrolu, budú menej dostupné a neposkytnú reálny rast konkurencieschopnosti.

Problémom nedostatku pracovných síl pre IT pozície sa v rámci národného projektu Sektorovo riadené inovácie zaoberá aj Sektorová rada pre informačné

technologické a telekomunikácie. Združuje na Slovensku významných zamestnávateľov a profesijné organizácie. Vývoj softvéru je podľa sektorovej rady jeden z hlavných trendov, ktoré budú mať v najbližších rokoch význam pre rozvoj zamestnanosti v IT na Slovensku.

Priemerná mesačná mzda programátorov je dlhodobo vysoko nad celoslovenským priemerom. V prvom štvrtroku 2020 bola priemerná mzda tvorcov aplikácií na úrovni 2 130 eur. Vývojári informačných systémov mali priemernú mzdu ešte o 10 percent vyššiu. To predstavuje viac ako dvojnásobok priemernej mzdy. Portál trendyprace.sk, ktorý sa zaoberá uplatnením absolventov na trhu práce, dlhodobo zaraďuje študijné odbory informačných technológií (vrátane tých, kde sa pripravujú

budúci programátori) medzi top 10 odborov s najlepším predpokladom uplatnenia na trhu práce. Programátori sú len vrchol ľadovca. Softvérové zručnosti sa stávajú predpokladom na úspešný vstup na mnohé pracovné miesta. Špecializovaný vývoj a kódovanie zostanú dominantné pre špecialistov, pribudnú však možnosti automatizovaného generovania kódu, jeho častí a pracovníci aj na iných ako IT pozíciách budú musieť ovládať programovanie s takzvaným nízkym kódom. Rozvoj softvérových zručností by určite mal prebiehať na všetkých úrovniach v spoločnosti.

DESI nás desí

Podľa Indexu digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI) v digitálnej konkurencieschopnosti naše skóre kleslo a nedosahuje priemer EÚ. Čoraz menšia časť populácie má aspoň základné digitálne zručnosti. Správa DESI na rok 2020 pokladá za najväčší nedostatok zručnosti na používanie softvéru na úpravu obsahu. Ak chceme súťažiť s digitálnymi lídrami, musíme zlepšiť konkurencieschopnosť krajiny.

Autos: Martin Gymerický,
tajomník Sektorovej rady pre
informačné technológie
a telekomunikácie